

Н. С. Марушко¹, Г. М. Волянник²

¹ Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів, Україна

² Національний лісотехнічний університет України, м. Львів, Україна

НЕЛЕГАЛЬНІ ФІНАНСОВІ ПОТОКИ: БАЗОВІ ДЕФІНІЦІЇ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ

Досліджено, що нелегальні фінансові потоки є серйозною загрозою для сталого розвитку та верховенства права у всьому світі. Боротьба з різними формами нелегальних фінансових потоків потребує широкої підтримки та координації в усіх економічних системах. Зазначено, що нелегальні фінансові потоки можуть створювати перешкоди для розвитку та призводити до нестабільності в економічній системі. Вивчення проблеми нелегальних фінансових потоків є важливим для збереження стійкого та рівномірного розвитку економіки та боротьби з проблемою корупції і насильства. У процесі аналізу дефініцій поняття "нелегальні фінансові потоки" з'ясовано, що нелегальні фінансові потоки охоплюють всі трансграничні фінансові перекази, які суперечать національним чи міжнародним законам. Ця широка категорія містить кілька різних видів фінансових трансфертів, зроблених з різних причин, таких як: хабарництво, фінансування тероризму, ухилення від сплати податків та корупція. Для боротьби з нелегальними фінансовими потоками потрібні глобальні правила, політичні заходи та практики, які забезпечують економічну безпеку країн та допомагають їм сформувати контроль над цими потоками. Встановлено, що нелегальні фінансові потоки можуть бути отримані, передані або використані так само, як і легальні. Однак відмінність полягає в тому, що нелегальні фінансові потоки мають незаконне походження та часто використовуються для відмивання грошей, ухилення від оподаткування та фінансування нелегальної діяльності. Економічний обмін, який містить обмін товарами і послугами, а також фінансовими і нефінансовими активами, є однією з характеристик таких потоків. Іншою характеристикою є те, що нелегальні фінансові потоки оцінюються як потік цінностей за певний період часу, прирівнюючи їх до оцінки капіталу. І нарешті, ці потоки містять активи, які перетинають кордони країн, а також активи, власність на які переходить від резидента країни до нерезидента, навіть якщо активи залишаються в тій же країні. Дослідження у цій царині дають підстави стверджувати, що нелегальні фінансові потоки фінансують злочинність, завдаючи шкоди всім країнам, а особливо країнам, що розвиваються, та негативно впливають на довгострокову стратегію сталого розвитку світу, що ставить перед науковцями виклик прояснення видів діяльності, які повинні позначатися як незаконні або законні, особливо у сфері уникнення оподаткування.

Ключові слова: корупція; хабарництво; фінансування тероризму; ухилення від сплати податків.

Вступ / Introduction

Сучасна світова спільнота стикається із значними викликами, які створюють серйозні загрози для сталого розвитку та верховенства права. Ці виклики враховують озброєну агресію, зокрема з Російської Федерації, фінансування тероризму та відмивання грошей, торгівлю зброєю, людьми та наркотиками, а також хабарництво та корупцію, які підривають демократичні інститути та моральні цінності. Однак, серед усіх цих проблем, найбільшою загрозою є нелегальні фінансові потоки, які є поширеною формою корупційного злочину в усіх країнах світу. Нелегальні фінансові потоки – це найбільш значущі корупційні злочини у всьому світі, і вивчення їх сутності та боротьба з ними є нагальною потребою. Однак відсутність узгодженої методології виявлення, аналізу та контролю таких потоків ускладнює оцінювання їх обсягу на ефективному рівні. Ця проблема стала об'єктом уваги глобальної угоди про рамки Цілей

сталого розвитку, яка вперше визнана ціль щодо зменшення нелегальних фінансових потоків до 2030 року.

Поняття "нелегальні фінансові потоки" є фундаментальним для політичних та економічних систем, що визначають цілі розвитку тисячоліття. Поняття "нелегальні фінансові потоки" є дуже важливим для політичних та економічних систем, які забезпечують розвиток суспільства. Нелегальні фінансові потоки можуть спричинити серйозні загрози для економічної стабільності та безпеки країн, оскільки їх можна використовувати для фінансування терористичних організацій, торгівлі наркотиками, зброєю, людьми та іншої нелегальної діяльності. Політичні та економічні системи повинні бути відповідальними за боротьбу з нелегальними фінансовими потоками та розвиток ефективних механізмів контролю та регулювання фінансової системи. У рамках Цілей сталого розвитку ці питання отримали пріоритетну увагу. Однак політичні системи можуть відрізнитися,

Інформація про авторів:

Марушко Надія Семенівна, канд. екон. наук, доцент, кафедра фінансів та обліку.

Email: marushkon@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0001-7214-4394>

Волянник Галина Михайлівна, канд. екон. наук, доцент, кафедра обліку і аудиту.

Email: volianyk@ntu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0002-5250-3107>

Цитування за ДСТУ: Марушко Н. С., Волянник Г. М. Нелегальні фінансові потоки: базові дефініції та класифікація. Науковий вісник НЛТУ України. 2023, т. 33, № 2. С. 60–66.

Citation APA: Marushko, N. S., & Volianyk, H. M. (2023). Illegal financial flows: basic definitions and classification. *Scientific Bulletin of UNFU*, 33(2), 60–66. <https://doi.org/10.36930/40330208>

а боротьба з різними формами нелегальних фінансових потоків потребує ширшої підтримки та координації.

Об'єкт дослідження – дефініція поняття "нелегальні фінансові потоки" та їх класифікація.

Предмет дослідження – методи і засоби оцінювання підходів до визначення поняття "нелегальні фінансові потоки" та вивчення їх класифікації.

Мета роботи – обґрунтувати поняття "нелегальні фінансові потоки", їх сутність та класифікацію.

Для досягнення зазначеної мети визначено такі *основні завдання дослідження*: з'ясувати економічну суть нелегальних фінансових потоків; узагальнити підходи до визначення їх сутності та описати їх класифікацію.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У наукових вітчизняних дослідженнях питанню нелегальних фінансових потоків, їх дефініції, оцінці та контролю, присвячено мало уваги, проте світова спільнота визначає цей напрям як пріоритетний для сфери фінансової розвідки та протидії легалізації доходів та фінансуванню тероризму. До відомих нам досліджень належать праці Баранова Р. [1], Безпарточного М. [2], Кобхама А. та Янського П. [3], Переза А. та Оліві Л. [11], Вітвітського С., Куракіна О. [15] та інших. Під час проведення даного дослідження використовувалися також міжнародні звіти, нормативно-правові акти, інформація офіційних сайтів міжнародних організацій та національних інституцій у цій сфері [5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14].

Матеріали та методи дослідження. Для оцінювання поняття "нелегальні фінансові потоки" ми використовували дані, які оприлюднено міжнародними організаціями, що узагальнюють інформацію щодо оцінки нелегальних фінансових потоків.

У цьому дослідженні використано: діалектичний метод – для дослідження сутності поняття "нелегальні фінансові потоки"; метод системного аналізу – для оцінювання понять нелегальних фінансових потоків та виявлення взаємозв'язків його складових; методи синтезу та абстрагування – для вивчення та обґрунтування понять широко використовуються; бібліографічний метод – для дослідження генезису і взаємозв'язку; метод класифікації – для систематизації ознак. Унаслідок поєднання системного підходу, історичного методу, методів аналізу та синтезу систематизовано наявні теоретичні положення щодо визначення окремих дефініцій та явищ. Конкретне вирішення поставлених у дослідженні завдань здійснювали за допомогою спостереження та узагальнення, опису та порівняння.

Результати дослідження та їх обговорення / Research results and their discussion

Сучасна потреба у дослідженні походження та дефініції "нелегальних фінансових потоків" полягає в тому, що озброєна агресія Російської Федерації, тероризм, організована злочинність і торгівля нелегальними товарами, які генерують мільярди доларів, складаються з комплексу взаємопов'язаних чинників, що шкодять не тільки економіці, але й політичній стабільності і верховенству права. Ці потоки можуть призвести до корупції та насильства, підриваючи довіру до державних інституцій.

Приховані фінансові потоки з легальної економіки можуть створювати значні перешкоди для розвитку, знижуючи базу оподаткування та перешкоджаючи структурній трансформації. Це може призвести до по-

рушення досягнення сталого розвитку та посилення нестабільності в економічній системі. Вивчення цієї проблеми є важливим для збереження стійкого та рівномірного розвитку економіки.

Огляд наукової літератури та періодичних джерел показує, що існують відмінності в розумінні того, що таке нелегальні фінансові потоки і як їх можна оцінювати: від оцінок схем відмивання грошей, які покладаються на банківську систему для приховування нелегального походження коштів, до макроекономічних оцінок, які порівнюють торговельний баланс між країнами. Відсутність загального розуміння перешкоджає політичним заходам щодо боротьби з нелегальними фінансовими потоками в національному контексті і узгодження спільних політичних цілей на міжнародному рівні [1, 3, 4, 5, 6, 9].

Зокрема, деякі наукові дослідження прирівнюють нелегальні фінансові потоки виключно до фальсифікації даних в торговельних операціях, тоді як торгове відмивання грошей – не єдиний метод прихованого переміщення грошей, і пропонувані статистичні оцінки страждають від спрощення припущень за джерелами даних і методів [2, 6, 15].

За визначенням, нелегальні фінансові потоки містять тільки приховані потоки. Однак статистичні дослідження, проведені на сьогодні, показують, що емпірично проблематично розділити деякі практики, як наприклад, ухилення від податків (нелегальне) і певні податкові практики, зокрема й агресивне уникнення оподаткування (зазвичай, легальне, але вважається прихованим в академічній літературі). Не завжди можна очевидно визначити межу, за якою законне податкове планування стає шкідливим. Ймовірно, можна тільки оцінити діапазон як межу між законним і агресивним податковим плануванням, який був би методологічно конкретним. Такі невизначеності дають підставу зробити висновок про те, що нелегальні фінансові потоки мають багатогранну структуру та охоплюють різні сфери економіки. Тому в цьому дослідженні проаналізуємо це поняття.

У широкому розумінні, "нелегальні фінансові потоки" – це всі кошти нелегального походження, призначені або передані нелегальними засобами [12]. Відомо, що нелегальні фінансові потоки складаються з кількох різних видів діяльності: відмивання грошей та фінансування тероризму, хабарництво та корупція, ухилення від сплати податків та відновлення активів. Відомо, що нелегальні фінансові потоки є міжнародними за своїм характером, існування глобальних правил має важливе значення для боротьби з ними, а також дає змогу забезпечити державам їх економічну безпеку. Це також означає, що є добре зрозумілі шаблони для політичних заходів, установ, законів та практики для боротьби з нелегальними фінансовими потоками, і країни, які розвиваються, можуть отримати доступ до технічної відповідності, а іноді фінансування, щодо допомоги у побудові дієвої системи контролю над ними.

Загалом під нелегальними фінансовими потоками НФП (англ. *Illegal Financial Flows*, IFFs) розуміють усі транскордонні фінансові перекази, які суперечать національним чи міжнародним законам [2, 3, 7, 12]. Це широка категорія, яка охоплює кілька різних видів фінансових трансфертів, зроблених з різних причин, яка може охоплювати:

- кошти з кримінальним походженням, таким як доходи від злочину;
- кошти з кримінальним призначенням, такими як хабарництво, фінансування тероризму або фінансування конфліктів;
- кошти, пов'язані з ухиленням від сплати податків;
- трансферти для суб'єктів, або активи суб'єктів, які підлягають фінансовим санкціям;
- перекази, які пов'язані з ухиленням від механізму боротьби з відмиванням доходів, пов'язаних з фінансуванням тероризму або інших юридичних вимог (таких як прозорість або контроль капіталу).

Поняття "нелегальні фінансові потоки" тісно пов'язане з поняттям "нелегальне фінансування", яке стосується коштів з кримінальним походженням або призначенням, але за межами контексту міжнародного переказу (наприклад, внутрішні доходи від злочину). Саме тому доцільно розрізняти причини нелегальності фінансових потоків (наприклад, їх асоціація з корупцією та іншим походженням злочинів, оцінювати моделі, які використовуються для переміщення або відмивання нелегальних фінансових потоків, що можуть містити методи, які є законними (наприклад, використання оборонних компаній або компаній у сексуальних юрисдикціях) або нелегальних (наприклад, фальшивих рахунків); і закони, механізми та політику, які використовуються урядами для боротьби з ними [1, 5, 8, 9, 10].

Отже, досліджуючи понятійний апарат терміна "нелегальні фінансові потоки" варто звернутися до міжнародної практики. За нашими даними, у цьому напрямі немає жодного узгодженого визначення нелегальних фінансових потоків (IFFs), зокрема, через широту терміна "нелегальний". Щодо оцінки визначення Оксфордського словника зауважимо, що поняття тільки визначає "нелегальне", і це підкреслює важливу особливість будь-якого визначення: нелегальні фінансові потоки не обов'язково є нелегальні. Вимоги, що заборонені "правилами або звичаєм", можуть охоплювати й ті, які є соціально та/або морально неприйнятними і не обов'язково юридично обґрунтованими [11, 12].

Нелегальні фінансові потоки навмисно приховуються і, оскільки, вони приймають багато форм і використовують різні канали, їх оцінювання є складним як концептуально, так і на практиці. Складнощі з оцінкою нелегальних фінансових потоків відрізняються в різних країнах. Як наслідок, практика і підходи до оцінювання незаконної, невизначеної або неформальної економічної діяльності, яка може генерувати нелегальні фінансові потоки, істотно відрізняються. Отже, необхідно визначити набір інструментів для оцінювання нелегальних фінансових потоків, які можна було б використовувати для конкретної країни зокрема, та визначити загальну методологію.

Водночас, оцінка повинна ґрунтуватися на визначеннях, які могли б застосовуватися в різних країнах і в різні періоди часу, для забезпечення порівняльності. Наприклад, відповідно до Міжнародної класифікації злочинів для статистичних цілей (англ. ICCS), оцінка злочинів повинна базуватися на узгодженій класифікації на глобальному рівні, де злочини повинні визначатися на підставі дій і типів поведінки, незважаючи на те, як вони визначаються в національному законодавстві. З практичного погляду, оцінка не може ґрунтуватися безпосередньо і виключно на правових міркуваннях, оскільки законодавчі бази непослідовні в різних юрисдикціях, вони можуть бути вкрай складними для

тлумачення, що призводить до різного трактування в різних країнах і в різні періоди часу [12].

Операції з нелегальними фінансовими потоками можуть проводитися під декількома прикриттями і на різних етапах економічної діяльності. Наприклад, кошти можуть використовуватися для транскордонного імпорту прихованих товарів, а потім – для їх подальшого продажу в іншу країну. Види діяльності, які генерують нелегальні фінансові потоки, необхідно ретельно проаналізувати і помістити в систему, яка може визначити різні компоненти, складові незаконної діяльності. Нелегальні фінансові потоки потрібно класифікувати за відповідними ознаками оцінки згідно з наявними статистичними системами і принципами.

Більшість прихованих видів нелегальної діяльності взаємопов'язані, наприклад, хабарництво пов'язане з торгівлею наркотиками або зазначенням неправдивих цін у торгівлі. Для уникнення дублювання потрібен окремий облік отримання доходу й управління доходом, що відповідає Системі національних рахунків й іншим статистичними системам. Проведена оцінка також повинна ґрунтуватися на винятковій класифікації, яка, відділяє корупцію від інших видів прихованої діяльності [3, 7, 13, 14].

Загалом визначення нелегальних фінансових потоків зводиться до того, що це фінансові потоки, які є прихованими за походженням, передачі або використання, що відображають економічний обмін і перетинають кордони країн [5, 6, 11, 12]. Отже, НФП мають такі характеристики:

1. Прихованість за походженням, передачі або використання. Економічний потік вважають прихованим, якщо він отриманий приховано (наприклад, походить від злочинної діяльності або ухилення від податків), передається приховано (наприклад, з порушенням валютного контролю) або використовується приховано (наприклад, для фінансування тероризму). Потік може бути легально отриманий, переданий або використаний, але він повинен бути прихованим принаймні в одному з цих аспектів. Деякі потоки, які у прямому сенсі не є нелегальними, можуть підпадати під статистичне визначення нелегальних фінансових потоків, наприклад транскордонні уникнення оподаткування, розмиває податкову базу країни, в якій дохід був отриманий.
2. Економічний обмін, що становить щось більше, ніж фінансові перекази. Економічний обмін містить обмін товарами і послугами, а також фінансовими і нефінансовими активами. Наприклад, прихований транскордонний бартер, що означає прихований обмін товарів і послуг на інші товари і послуги, є поширеною практикою на нелегальних ринках і вважається прихованим фінансовим потоком.
3. Нелегальні фінансові потоки оцінюють як потік цінностей упродовж певного періоду часу, який прирівнюють до оцінки капіталу.
4. Потоки, які перетинають кордон. Вони містять активи, які перетинають кордон, і активи, власність на які переходить від резидента країни до нерезидента, навіть якщо активи залишаються в тій самій юрисдикції.

Показники Цілей сталого розвитку вимагають оцінювати "повну вартість" нелегальних фінансових потоків. Зважаючи на корисність інструменту, проблема виникає при його застосуванні та методиці оцінки. Більш детальна оцінка і більш точна типологія допоможуть визначити і відокремити, за потреби, основні джерела і канали нелегальних фінансових потоків, а також надати рекомендації для національних і міжнародних оцінок.

Така типологія також забезпечує поділ нелегальних фінансових потоків, які на цей момент є легальними, від тих, які нелегальні [12].

Нелегальні фінансові потоки, що походять від незаконної економічної діяльності, можуть відмиватися, так, щоб наступні операції здавалися легальними. Хоча потоки капіталу нелегального походження повинні вважатися нелегальними фінансовими потоками при перетині кордону, проте, оскільки вони походять від прихованої діяльності, складно визначити приховане походження певних фінансових потоків, оскільки відстань від прихованого походження збільшується. Нелегальні фінансові потоки також можуть походити від легальної економічної діяльності, але стають прихованими, коли фінансові потоки керуються або передаються приховано, наприклад, для ухилення від податків або фінансування нелегальної діяльності. Нелегальні фінансові по-

токи можуть бути класифіковані за різними напрямками: джерела, канали, походження, залучені суб'єкти і мотиви. Класифікація повинна віддавати пріоритет забезпечення ефективності фінансової політики та зв'язку з діяльністю, від якої формуються нелегальні фінансові потоки.

На рис. 1 подано базові види діяльності, які можуть генерувати нелегальні фінансові потоки [3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14]. Запропонований нижче підхід до оцінки також визначає приховані фінансові потоки як частку нелегальної економіки. Такі фінансові потоки не будуть підпадати під визначення нелегальних фінансових потоків для Цілей сталого розвитку, проте вони дуже актуальні для розуміння транскордонних прихованих потоків.

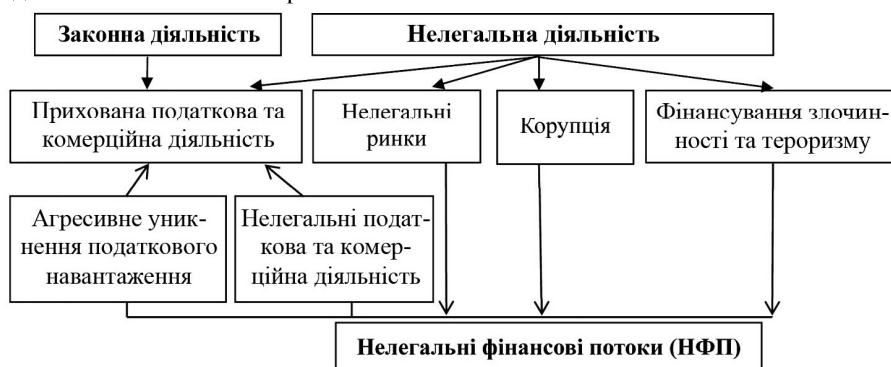

Рис. 1. Категорії видів діяльності, які можуть генерувати приховані фінансові потоки / Categories of activities that can generate hidden financial flows. Складено на підставі [3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14]

Відповідно до цієї класифікації, виділяють чотири основні категорії нелегальних фінансових потоків:

1. Приховані податкові та комерційні НФП. Сюди входять приховані практики і схеми юридичних осіб, а також фізичних осіб, для приховування доходів і зниження податкового навантаження через ухилення від механізмів сплати податків, їх контролю та регулювання. Ця категорія може поділятися на два компоненти:

- НФП від агресивного уникнення оподаткування. Приховані потоки можуть також генеруватися від законної економічної діяльності через агресивне уникнення оподаткування. Це може відбуватися через маніпулювання трансфертним ціноутворенням, стратегічне розташування боргу та інтелектуальної власності, підбір договорів про уникнення подвійного оподаткування та використання гібридних інструментів і суб'єктів. Ці потоки необхідно ретельно враховувати, оскільки вони, як правило, виникають із законних ділових операцій, і тільки прихована частина транскордонних потоків підпадає під визначення НФП.
- Нелегальні податкові та комерційні НФП. Сюди входять нелегальні практики, такі як: правопорушення, пов'язані з тарифами, митними зборами і доходами, ухилення від сплати податків, антимонопольні правопорушення і ринкова маніпуляція, відповідно до ICCS. Більшість цих видів діяльності прихована або є частиною "тіньової економіки", підпільної економіки або неформальної економіки, яка може генерувати НФП.

2. НФП від нелегальних ринків. Сюди входить торгівля прихованими товарами і послугами, коли відповідні фінансові потоки перетинають кордони. Акцент робиться на злочинній діяльності, в якій дохід виходить через обмін (торгівлю) нелегальними товарами або послугами. Такі процеси часто припускають наявність певної злочинної організації для отримання прибутку. Вони містять будь-який тип нелегальної торгівлі товара-

ми, такими як наркотики і зброя, або послугами, такими як нелегальне ввезення мігрантів. НФП виникають від міжнародної торгівлі прихованими товарами і послугами, а також транскордонних потоків для управління доходом від таких видів діяльності.

3. НФП від корупції. ICCS, на підставі Конвенції ООН проти корупції, визначає широкий спектр злочинних дій, які вважаються корупцією. Сюди входять хабарництво, привласнення державних коштів, посадові зловживання, торгівля впливом, приховане збагачення та інші діяння. НФП, пов'язані з корупцією, існують, коли економічний прибуток від таких діянь прямо або опосередковано генерує транскордонні потоки і коли фінансові активи переводяться через кордони для здійснення таких злочинів.

4. НФП від діяльності за напрямом експлуатації та фінансування злочинності і тероризму. Діяльність за типом експлуатації – це незаконні дії, які передбачають насильницьку і/або недобровільну передачу економічних ресурсів між двома суб'єктами. Прикладами є рабство та експлуатація, торгівля людьми і викрадення. У всіх таких випадках акцент робиться на фінансову вигоду, яку особа (або група) набуває через експлуатацію кого-небудь іншого або позбавлення кого-небудь активів. Окрім цього, фінансування тероризму та фінансування злочинності приховані (добровільна передача коштів між двома суб'єктами для фінансування злочинних або терористичних дій). Коли відповідні фінансові потоки перетинають кордони, вони є нелегальними фінансовими потоками [3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13].

Варто відзначити, що завдання 16.4 Цілей сталого розвитку вказує на "приховані", а не на "нелегальні" фі-

нансові потоки. Уникнення оподаткування, зокрема транснаціональними корпораціями, хоча, як правило, і є легальним, може поглинати ресурси і вважатися прихованим. Внесення уникнення оподаткування у визначення нелегальних фінансових потоків формує деякі виклики, оскільки розмиває межу між легальними і нелегальними видами діяльності. Наприклад, хоча агресивне уникнення оподаткування може вважатися збитковим для сталого розвитку, уникнути оподаткування, як правило, означає заходи, які не є нелегальними. До по-

казника Цілей сталого розвитку 16.4.1 агресивне уникнення оподаткування вноситься як прихований фінансовий потік, при цьому необхідно відзначити, що такі заходи, загалом, легальні.

Враховуючи насамперед те, що межа між легальними і нелегальними податковими практиками може бути нечіткою, не завжди зрозумілою. Тому Інститут перспективних досліджень описує спектр заходів від легального податкового планування до нелегального ухилення від сплати податків (рис. 2).

Рис. 2. Межі агресивного податкового планування / Limits of aggressive tax planning. Складено на підставі [3, 4, 5, 6, 7, 8, 12]

Агресивне податкове планування описується як "використання технічної відповідності податкової системи або розбіжностей між двома або більше податковими системами для цілей зниження податкових зобов'язань" [12, 15].

Операції, які вважаються агресивним уникненням оподаткування, детально розглядають у Плані протидії розмиванню податкової бази та зміщення центрів прибутку, і можуть врахувати такі напрями: через виплати відсотків, стратегічне розміщення нематеріальних активів, зловживання договорами про уникнення подвійного оподаткування, штучне уникнення постійного представництва та маніпулювання трансфертним ціноутворенням.

Щороку із країн, що розвиваються, нелегально перекачуються величезні суми грошей. Ці нелегальні фінансові потоки позбавляють більшість країн, що розвиваються, ресурсів, які можна використовувати для фінансування необхідних державних послуг, від безпеки та правосуддя до базових соціальних послуг, таких як охорона здоров'я та освіта. Це відповідно негативно впливає на фінансову систему та послаблює економічний потенціал країни. Хоча така практика трапляється у всіх країнах – і завдає шкоди скрізь – проте, нелегальні фінансові потоки існують та необхідність їх контролю є беззаперечною.

Щодо дефініції поняття "нелегальних фінансових потоків", то зауважимо, що оцінки відрізняються та піддаються дискусіям, але існує загальне розуміння щодо того, що нелегальні фінансові потоки, ймовірно, перевищують інвестиційні потоки та потоки допомоги.

Найбільш безпосередній негативний вплив нелегальних фінансових потоків – це зменшення внутрішнього фінансування витрат та інвестицій, як на державному, так і на приватному рівнях. Це призводить до соціального дисбалансу та негативного впливу на фінансову систему.

Водночас, нелегальні фінансові потоки фінансують злочинність; і хоча фінансові злочини, такі як відмивання грошей, корупція та ухилення від сплати податків завдають шкоди всім країнам, наслідки для країн, що

розвиваються, особливо складні. Отже, нелегальні фінансові потоки негативно впливають на довгострокову стратегію сталого розвитку світу. Безпосередній концептуальний виклик – прояснити, які види діяльності повинні позначатися як незаконні або законні. Це питання особливо складне у сфері уникнення оподаткування, що визначатиме подальший напрям дослідження.

Обговорення результатів дослідження. Отже, оцінюючи підходи до дефініції поняття "нелегальні фінансові потоки", ми прийшли до таких висновків, що на сьогодні не існує єдиного та чіткого тлумачення цього поняття, оскільки воно охоплює різноманітні види діяльності, пов'язані з незаконною міжнародною торгівлею та фінансами. Зокрема, міжнародні дослідження дають їм таке визначення.

Нелегальні фінансові потоки – це всі кошти нелегального походження, призначені або передані нелегальними засобами [12].

Нелегальні фінансові потоки – це доходи, надходження та будь-які інші активи, створені для:

- корупції, включаючи доходи від крадіжок, хабарництва та розкрадання національного багатства урядовцями;
- незаконної торгівлі, включаючи доходи, отримані від ухилення від сплати податків, спотворення, неправильне звітування та неправильне виставлення рахунків, пов'язаних з торговельною діяльністю, і відмивання коштів через комерційні операції;
- інших тяжких злочинів, включаючи доходи від злочинної діяльності, торгівлі людьми та наркотиками, контрабанду, підробку, рекет (також відомі як кримінальний захист або вимагання) та фінансування тероризму [13].

Автори публікації (2018) [3] досліджували процес формування та використання нелегальних фінансових потоків та зазначають, що нелегальні фінансові потоки (IFFs) – це всі транскордонні фінансові перекази, які суперечать національним і міжнародним законам. Така невизначеність також ускладнює аналіз цього явища та розроблення ефективних політичних заходів для його боротьби. Понад це, кількісна оцінка нелегальних фінансових потоків також стає складним завданням через її статистичну неоднозначність. Більшість міжнародних організацій [4, 14] наголошують на необхідності чіткої термінології для ефективного вирішення цієї проблеми.

Отже, за результатами виконаної роботи можна сформулювати такі наукову новизну та практичну значущість результатів дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження – удосконалено визначення нелегальних фінансових потоків як руху грошових коштів або інших активів, які отримані незаконним шляхом, з метою приховання їх походження, використання або власника, містить нелегальну торгівлю наркотиками, зброєю, людьми, контрабанду товарів, корупційні схеми, відмивання коштів, ухилення від оподаткування та інші злочинні дії.

Таке визначення наукової новизни є важливим, оскільки надає чітку та узагальнену дефініцію нелегальних фінансових потоків, а також враховує широкий спектр злочинних дій, що пов'язані з нелегальними фінансовими потоками, та забезпечує їх включення до загального поняття нелегальних фінансових потоків, яке може бути використане на законодавчому рівні для боротьби з цим явищем.

Практична значущість результатів дослідження – оцінювання нелегальних фінансових потоків може допомогти у формуванні ефективних стратегій боротьби з нелегальними фінансовими потоками, зокрема для запобігання фінансуванню тероризму, боротьби зі злочинністю та корупцією.

Підвищення рівня оцінки нелегальних фінансових потоків може сприяти ефективнішому використанню ресурсів для боротьби з цим явищем та підвищення ефективності контролю за фінансовими операціями, а також підвищити свідомість громадськості та владних структур про проблему нелегальних фінансових потоків.

Висновки / Conclusions

Під час дослідження питання нелегальних фінансових потоків було з'ясовано, що ця проблема становить серйозну загрозу для стабільності та розвитку економіки, а також для здійснення демократичних процесів у країні. Разом з тим, встановлено, що боротьба з нелегальними фінансовими потоками потребує спільних зусиль національних і міжнародних організацій. У рамках дослідження з'ясовано, що характерними ознаками нелегальних фінансових потоків є прихованість за походженням, передачею або використанням та виникають в процесі обміну. В роботі запропоновано ввести поняття "нелегальні фінансові потоки" на законодавчому рівні та представлено їх види та класифікаційні ознаки.

Загалом, боротьба з нелегальними фінансовими потоками є важливою складовою розвитку стійкої та прозорої економіки, і потребує постійного вдосконалення та співпраці національних та міжнародних організацій.

References

1. Baranov, R. O. (2018). Formation and Implementation of State Policy on Prevention and Countering of Legalization of Proceeds

- from Crime (Doctoral dissertation, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine).
2. Bezpartochnyi, M. (2019). Strategies for sustainable socio-economic development and mechanisms their implementation in the global dimension: collective monograph (Vol. 2). VUZF University of Finance, Business and Entrepreneurship. Sofia: VUZF Publishing House "St. Grigoriy Bogoslov", 367.
3. Cobham, A., & Janský, P. (Eds.). (2020). Estimating Illicit Financial Flows. Open Book Publishers. URL: <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/37433/9780198854418.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
4. European Parliament. (2018). "Illicit financial flows in the European Union: challenges and opportunities.". URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604973/IPOL_STU\(2018\)604973_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604973/IPOL_STU(2018)604973_EN.pdf)
5. Global Financial Integrity. (2019). Illicit Financial Flows to and from 148 Developing Countries: 2006-2015. URL: <https://gfin.org/report/2019-iff-update/>
6. Global Financial Integrity. (2020). Trade-Related Illicit Financial Flows in 135 Developing Countries: 2008-2017. URL: <https://gfin.org/report/trade-related-illicit-financial-flows-in-135-developing-countries-2008-2017>
7. Heller Fund. (2019). "Classification of illicit financial flows.". URL: <https://heller.org.ua/klasifikatsiya-nelegalnyh-finsovoyh-potokiv/>
8. International Centre for Asset Recovery. (2019). Basel AML Index: 8th edition A country ranking and review of money laundering and terrorist financing risks around the world. URL: <https://baselgovernance.org/sites/default/files/2019-08/Basel%20AML%20Index%202019.pdf>
9. International Monetary Fund. (2019). Estimating Illicit Financial Flows: Methodology and Practice (IMF Working Paper WP/19/123). URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2019/05/08/Estimating-Illicit-Financial-Flows-Methodology-and-Practice-46830>
10. OECD. (2014). Illicit Financial Flows from Developing Countries: Measuring OECD Responses. URL: https://www.oecd.org/corruption/Illicit_Financial_Flows_from_Developing_Countries.pdf
11. Perez, A., & Olivi, L. (2014). Europe Beyond Aid: Illicit Financial Flows Policy Responses in Europe and Implications for Developing Countries. Center for Global Development. URL: <https://www.cgdev.org/sites/default/files/Europe-Beyond-Aid-Illicit-Financial-Flows-background-paper.pdf>
12. UNCTAD and UNDP. (2020). Conceptual Framework for the Statistical Measurement of Illicit Financial Flows. Vienna, Geneva. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/Conceptual%20framework%20for%20the%20statistical%20measurement%20of%20IFFs_Russian.pdf
13. UNICRI. (2018). Illicit financial flows and asset recovery in Ukraine. URL: <https://www.unicri.it/Publications/Illicit-Financial-Flows-and-Asset-Recovery-in-Ukraine>
14. United Nations Office on Drugs and Crime. (2020). "Classification of illicit financial flows and their impact on the economy.". URL: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/Illicit_Financial_Flows_2020_web.pdf
15. Vitvitskiy, S. S., Kurakin, O. N., Pokataev, P. S., Skriabin, O. M., & Sanakoiev, D. B. (2021). Formation of a new paradigm of anti-money laundering: The experience of Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*, 19(1), 354–363. [https://doi.org/10.21511/ppm.19\(1\).2021.30](https://doi.org/10.21511/ppm.19(1).2021.30)

N. S. Marushko¹, H. M. Volianyk²

¹ Lviv State University of Internal Affairs, Lviv, Ukraine

² Ukrainian National Forestry University, Lviv, Ukraine

ILLEGAL FINANCIAL FLOWS: BASIC DEFINITIONS AND CLASSIFICATION

The paper provides that illegal financial flows pose a serious threat to sustainable development and the rule of law throughout the world. Combatting various forms of illegal financial flows requires substantial support and coordination in all economic systems. The study proves that illegal financial flows can create obstacles to development and lead to instability in an economic system. Studying the problem of illegal financial flows is important for maintaining sustainable and balanced economic development and also combat-

ting corruption and violence. In the process of analysing the definitions of the concept of "illegal financial flows", we found out that illegal financial flows encompass all cross-border financial transfers that are contrary to national or international laws. This broad category includes several different types of financial transfers made for various reasons, such as bribery, terrorism financing, tax evasion and corruption. Combating illegal financial flows requires global rules, policies and practices that ensure the economic security of countries and help them establish control over these flows. Illegal financial flows are revealed to have the following characteristics: they can be legally received, transferred or used, but must be hidden in at least one of these aspects. Economic exchange, which includes the exchange of goods and services, as well as financial and non-financial assets, is one of the characteristics of such flows. Another characteristic is that illegal financial flows are valued as a flow of values over a period of time, equating them to capital evaluation. Finally, these flows include assets that cross national borders, as well as assets ownership of which passes from a resident to a non-resident, even if the assets remain in the same country. Based on the results of the research, we have drawn the conclusion that illegal financial flows finance crime, causing harm to all countries, especially developing countries, and have a negative impact on the long-term strategy of the world sustainable development, which challenges scientists to clarify the types of activities that should be defined as illegal or legal ones, especially when it comes to tax avoidance.

Keywords: corruption; bribery; terrorism financing; tax evasion.